Ibhic
BRABANTS HISTORISCH INFORMATIE CENTRUM

Jaarverslag BHIC 2024

Continuïteit door verandering

Missie BHIC

Meer publiek, meer divers publiek, meer tevreden publiek

Voorwoord

Het archiefwerk vol in de spotlights

Op het moment van het schrijven van dit voorwoord staat ons werk vol in de belangstelling. De aanleiding is de discussie over de mate van toegankelijkheid van het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR), het grootste oorlogsarchief van Nederland. Ondanks de zorgvuldige voorbereiding van de digitale toegankelijkheid, blijkt de privacywetgeving de plannen te doorkruisen.

Dit vraagstuk laat de maatschappelijke gevoeligheid zien van ons werk wanneer het gaat over oorlogstijd. Nabestaanden van slachtoffers zoeken na 80 jaar nog steeds naar inzichten en antwoorden. Openheid en transparantie liggen gevoelig als je opa op die lijst blijkt te staan. Die belangen gaan niet gelijk op. Hoe maken we zo veel jaren na dato die afweging? Hoe blijf je als archief hierin 'belangeloos' en hoe doen we dat op een betrouwbare en verbindende manier? Het belang van de wettelijke basis voor onze archieven is op die momenten heel zichtbaar: ten behoeve van waarheidsvinding en om als samenleving te kunnen blijven leren van een complex en soms pijnlijk verleden. Het archief als pijler van de rechtsstaat.

Continuïteit door verandering

Het BHIC heeft sinds zijn bijna twintigjarig bestaan zijn uitstekende dienstverlening verder kunnen uitbreiden door te investeren in digitalisering. Waar het fysieke bezoek in die jaren afnam, nam het digitale bezoek in veel grotere mate toe. Dat gaat soms in golfbewegingen: na een kleine post-coronadip hebben we in 2024 weer ouderwets hoge digitale bezoekersaantallen gerealiseerd. We bouwen ondertussen verder aan het e-depot, het digitaliseren van onze fysieke bronnen. We hebben in 2024 "het vijf miljoenste gescande document" gevierd. We investeren in nog betere toegankelijkheid via onze website en in informatie- en dataveiligheid. En via advisering binnen onze inspectiewerkzaamheden helpen we daarin ook de aangesloten organisaties op weg.

Tegelijkertijd bieden we ook continuïteit door te blijven investeren in de programma's en projecten die onlosmakelijk met ons archief zijn verbonden. We blijven onderzoeken en jonge talenten stimuleren via onze fellowships en stages. We werken samen met onze regionale en lokale partners aan een nog rijker gevuld BrabantinBeelden. Via podcastseries zoals over de onopgeloste moord op Marietje Kessels, vertellen we niet alleen een spannend verhaal, maar nemen we de luisteraar ook mee in ons werk. We geven via thema's als Queer Brabant of Rebellerende Vrouwen, historische aandacht aan groepen of actuele maatschappelijke vraagstukken in onze samenleving. Want wat verteld wordt geeft erkenning en wordt onderdeel van ons collectief geheugen. Een fundament voor onze samenleving.

Voorsorteren op de uitdagingen van morgen

De nieuwe Archiefwet van het Rijk stelt ons als BHIC ook weer voor nieuwe uitdagingen. Daar hebben we ons in 2024 goed op voorbereid. Hoewel het Rijk nog financier blijft, is een uittreding uit de Gemeenschappelijke Regeling per 1-1-2027 aan de orde. Alle gemeenten en waterschappen uit onze Gemeenschappelijke Regeling hebben inmiddels ingestemd met de aangepaste governance. We bundelen bovendien de krachten met de andere Regionale Historische Centra en het Nationaal Archief en werken aan een gezamenlijke nieuwe visie om voor te sorteren op de uitdagingen van deze tijd: duurzame digitale toegang tot betrouwbare informatie.

We willen als BHIC nadrukkelijker aan de slag met een integrale organisatiestrategie. Dat is nodig. De gemeenten staan onder grote bezuinigingsdruk en dat raakt helaas ook ons. In 2025 gaan wij op zoek naar manieren om de invulling van onze wettelijke taken van behoud en beheer van de collectie en publieke ontsluiting goed én breed in te blijven vullen. Door te innoveren, samen te werken en zo nodig te prioriteren. De nabijheid van Erfgoed Brabant binnen onze muren van de Citadel kan bovendien een vruchtbare bodem bieden om samen te werken ten behoeve van ons gemeenschappelijk doel: de verhalen van Brabant toegankelijk en zichtbaar te maken.

Tot slot

2025 wordt mijn eerste jaar als directeur bij deze mooie organisatie. Ik stap er met veel plezier in, waarbij ik me zeer bewust ben van het feit dat ik mag voortbouwen op het vele goede werk. Werk dat dankzij de bevlogenheid en betrokkenheid van onze medewerkers, vrijwilligers, deelnemers en bezoekers elke dag invulling krijgt.

Ivka Orbon
Directeur Brabants Historisch Informatie Centrum

Kleurrijke Brabantse geschiedenis

2024 in één oogopslag

Een - niet uitputtend - overzicht van highlights voor het BHIC in 2024.

januari

Ontdekte film met beelden uit 1912

Deze - tot nu toe - oudst bewegende beelden van Brabant opgenomen in Esbeek, tonen het ware gezicht van Brabant.

februari

Ondertekening bestuursconvenant

Bestuursvoorzitter Pieter van Geel tekent het convenant met OCW namens het BHIC voor een langdurige samenwerking tussen het ministerie van OCW en de RHC's.

maart

Boeklancering bij het BHIC: 'Samen op Beekvliet'

Een boek over de Javaanse Surinamers in Sint-Michielsgestel (1975-2017).

Nieuwe getuigen van een cold case

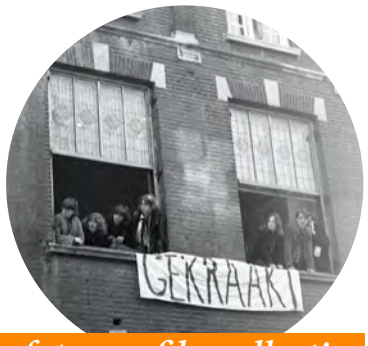
Podcastmakers BHIC ontdekken nieuwe archiefstukken in de geruchtmakende moordzaak uit 1900 van Marietje Kessels.

Fellows en hun onderzoek

Jonge onderzoekers Kirsten van der Wielen (l) en Elisa Hendriks (r) presenteren hun eindresultaten en de nieuwe fellows Ianthe van Beuningen en Joris Martens gaan van start met hun onderzoek.

april

Unieke foto- en filmcollectie van Bossche Actiebeweging online bij BHIC

Kijk door de lens van Bossche actievoerders in de jaren '70 en '80.

Publieksdag 'Oorlogsboeven'

mei

Deelnemers hebben kennisgemaakt met specialisten die zich bezighouden met onderzoek in criminele bronnen. Dit naar aanleiding van het onderzoek en de lancering van het gelijknamige boek 'Oorlogsboeven' van onderzoeker Jan Julia Zurné.

juni

Succesvolle bijeenkomst Queer Brabant

Diverse organisaties waaronder alle Brabantse COC's, regionale archieven en LHBTIQ+ onderzoekers wisselden informatie uit om te kijken hoe ze kunnen bijdragen om LHBTIQ+ erfgoed meer zichtbaar en toegankelijk te maken. Zodat iedereen een stem krijgt in de geschiedenis én het heden van Brabant.

juli

Citadeltuin toneel voor Tuinsessies

Een reeks intieme concerten in de tuin van onze Citadel georganiseerd door Theater aan de Parade en Willem Twee muziek en beeldende kunst.

september

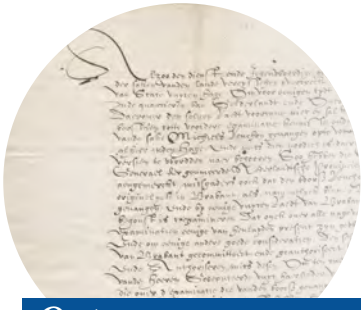
Fellows en hun onderzoek

Dit keer een gecombineerde bijeenkomst BHIC Fellowship-programma en uitreiking Brabantse Scriptieprijs. Fellows Ianthe van Beuningen (r) en Joris Martens (l) presenteren hun eindresultaten en twee nieuwe fellows, Xia van Beuningen en Răzvan Rusu, gaan van start met hun onderzoek.

Namen en Nummers: indrukwekkende provinciale herdenking Brabantse Holocaustslachtoffers georganiseerd door Verhalis

Op de Citadel werden alle Bossche slachtoffers, maar ook alle Holocaustslachtoffers, Sinti en Joden, uit heel Noord-Brabant herdacht.

Ontvang scans van een heel inventarisnummer in je mailbox

oktober

Onderzoekers kunnen nu alle scans van één inventarisnummer ouder dan honderd jaar downloaden en in hun mailbox ontvangen. Een mooie nieuwe service van het BHIC.

Oorlog in Brabant: nog lang geen geschiedenis

november

Themamiddag in samenwerking met Oorlog voor de Rechter en ARQ naar aanleiding van de aanstaande online openbaarmaking van het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR) en wat dit voor mensen kan betekenen.

Dutch User Group Preservica Summit

Op 7 november vond de jaarlijkse Preservica Summit plaats. Tijdens deze bijeenkomst in het BHIC kwamen ontwikkelaars en gebruikers van Preservica's digital preservation software samen om nieuwe ontwikkelingen en innovatieve oplossingen te bespreken.

Dagboek (1634-1639) abt Jan Moors online

december

Dit dagboek geeft een intrigerende inkijk in het dagelijks leven van de katholieke geestelijke Jan Moors in een roerige tijd met veel conflicten.

Betrokken, bevlogen, belangeloos

Als BHIC voeren we de wettelijke taak uit om de archieven op goede, geordende en toegankelijke manier te bewaren en beheren. Voor onze deelnemers en voor onze burgers. Daarnaast zijn we een publieke instelling met een maatschappelijke opgave. Zo zien we het als onze opdracht om de Brabantse geschiedenis levend te houden voor een zo groot, zo divers en zo tevreden mogelijk publiek. Beide taken zijn voor het BHIC even belangrijk. We doen daarbij het werk zonder aanziens des persoons. Een willekeurige bezoeker aan onze website is ons even lief als de ambtenaar van één van onze deelnemers. Vanuit onze kernwaarden: betrokken, bevlogen en belangeloos.

Het BHIC heeft in 2024 stevig ingezet op de doelstellingen die we in het beleidsplan (Ook) Ons Brabant 2023-3026 hebben verwoord: we beschikken over een eigen digitaal duurzaam depot, we willen het genealogisch centrum van Brabant zijn, we zijn het foto- en filmgeheugen van Brabant, we schrijven Brabantse geschiedenis op basis van onze bronnen en we willen een nog breder publiek verwelkomen op onze locatie. Hoe we deze onderling samenhangende doelstellingen in 2024 dichterbij hebben gebracht, leest u op de verschillende plekken in dit jaarverslag terug. De inzet op verdere digitalisering en op heel veel verschillende manieren toegankelijk en beleefbaar maken van ons archief is daarin de rode draad. Daartoe werken onze afdeling Collectie en de afdeling Publieksdiensten samen, met hulp van vele vrijwilligers en hebben we in onze organisatie de stappen gezet om voor te kunnen sorteren op alle uitdagingen voor het BHIC in dynamische tijden.

Onze collectie: het hart van ons werk

Ontwikkelingen binnen onze collectie

Onze collectie is het hart van ons werk: het ontwikkelen, behouden (en soms ook vernietigen), beheren én ontsluiten ervan. Onze collectie beperkt zich niet tot de archieven van de deelnemende organisaties en de organisaties waarmee we een dienstverleningsovereenkomst hebben afgesloten. Ook de inbreng van particulieren door de jaren heen, maakt onze collectie bijzonder. In 2024 hebben we weer (letterlijk) meters gemaakt in verwerving, beheer en onderhoud én digitalisering van verschillende typen collecties.

Bibliothecaris

Stef Roovers

"De bibliotheekcollectie bestaat uit ruim 89.000 beschrijvingen van boeken, tijdschriften, artikelen en nog veel meer. Het is een unieke verzameling die enorm veel kennis herbergt over de geschiedenis van Brabant en in het bijzonder ons werkgebied."

Onze collectie in 2024

- Dit jaar heeft het BHIC ingezet op het **toegankelijk maken van onder andere drie grote archieven**. Hiermee is in totaal 120 meter archief ontsloten. Het gaat hierbij om het archief van het Gemeentebestuur Wanroy 1980-1993, het archief van de Brabantse Milieu Federatie en het persoonlijk archief van oud-archivaris Smit.

- In 2024 hebben we **verschillende registers van de burgerlijke stand gescand en beschikbaar gemaakt**: de registers uit het tijdvak 1943-1950, akten uit de periode 1951-1960 en nog resterende inventarisnummers, waaronder registers van geboorten, huwelijken, echtscheidingen en overlijdens uit de periode 1811-1942.

- **De bibliotheek heeft dit jaar een flinke stap gezet in de toegankelijkheid van haar collectie**. Dankzij deze ontwikkelingen kunnen bezoekers nu nog beter gebruikmaken van de uitgebreide bronnen in de bibliotheek. Er zijn 234 nieuwe boeken aangekocht en toegankelijk gemaakt via de website. Er zijn 270 tijdschriften zorgvuldig gedocumenteerd en opgenomen in de collectie. Ook zijn er 1376 tijdschriftartikelen geïndexeerd, zodat je specifieke informatie snel kunt vinden.

- Dit jaar hebben **verschillende deelnemers hun afgesloten archieven naar het BHIC overgebracht.** De gemeente Maashorst bracht prachtige groot-formaatluchtfoto's met hoge erfgoedwaarde in bewaring. De gemeente Oss heeft diverse aanvullingen overgebracht, zoals de archieven van Ravenstein en bouwvergunningen en aanvullingen van diverse registers van de gemeente Oss van de burgerlijke stand. Die kunnen we ook in meters uitdrukken: in totaal bracht gemeente Oss 191,5 meter. Ook onze aangesloten waterschappen brachten aanvullingen over. Voormalig Waterschap De Maaskant bracht iets minder dan 118 meter, voormalig Waterschap De Aa bracht een kleine 80 meter en Waterschap De Dommel bracht een kleiner blok in bewaring, zo'n 3,5 meter.

- **Bijzondere particuliere aanwinsten waren er ook**. We ontvingen een aanvulling op het familiearchief Van den Bogaerde van Kasteel Heeswijk. En archiefstukken die betrekking hebben op het landgoed Anneville van de familie De Constant Rebecque. We kregen schenkingen uit de Tweede Wereldoorlog: we ontvingen dagboeken, brieven en documenten van een gegijzelde in het gevangenenkamp in Sint- Michielsgestel en dossiers van oud-verzetsleden. Maar ook bijzondere oorlogsdagboeken van een in Veghel geboren Brabander die in Indonesië als dienstplichtig militair om het leven kwam bij de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd.

- Naast deze persoonlijke collecties, ontvingen we ook **bijzondere stukken die het verhaal vertellen van lang vervlogen én recentere tijden**. Zoals een elftal oude oorkonden van het fraterhuis De Ruwenberg (Sint- Michielsgestel) van voor de achttiende eeuw. En een schenking van stukken uit de jaren '70, '80 en '90 van de twintigste eeuw: de archieven van de Brabantse vrouwenemancipatiebeweging. Het betreft onder meer posters en affiches, een draaiboek van de vrouwenradio en de vrouwenkrant.

Specialist beheer en behoud

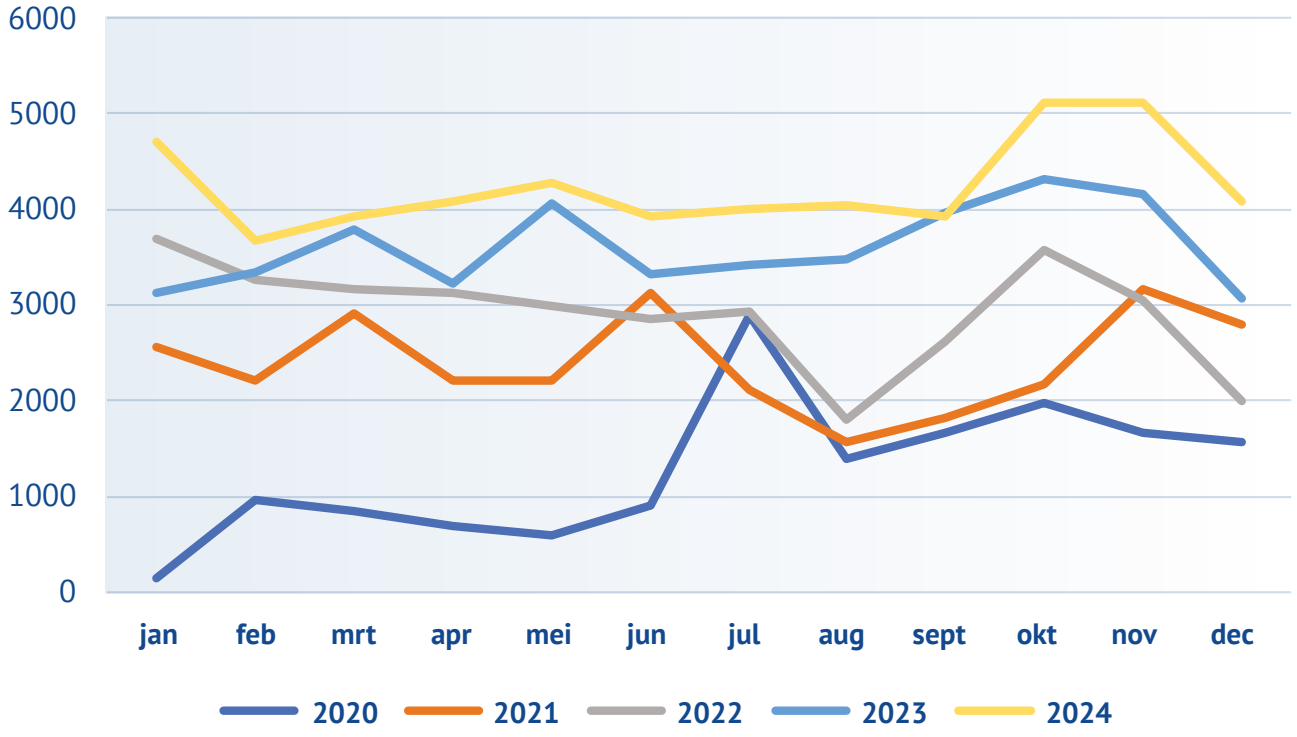
Merel Reuleaux

"In mijn derde week als Collectiespecialist mocht ik mee op acquisitiebezoek naar een prachtig landgoed. Ik bekijk de materiële staat voordat we de archiefstukken transporteren naar het Brabants Historisch Informatie Centrum. Mocht de staat dusdanig slecht zijn door aantasting van water- en/of schimmelschade dan gaat het eerst naar een reinigingsbedrijf zodat verdere aantasting wordt voorkomen."

We bouwen verder aan een duurzaam e-depot

Eén van onze doelstellingen uit het meerjarenplan is onze inzet op een eigen digitaal duurzaam depot, het e-depot. Dit is immers de basis om onze collectie open en nog toegankelijker te maken. Het BHIC behoort met het e-depot tot de landelijke koplopers. Ook in 2024 hebben we forse inzet gepleegd en op verschillende manieren aanzienlijke vooruitgang geboekt in de verdere uitbreiding. Daarmee was 2024 een jaar van groei en innovatie voor het e-depot, met verbeterde toegankelijkheid, diversiteit en gebruiksvriendelijkheid als resultaat. Dat zien we terug in het aantal bezoekers. Waar we begin 2024 gemiddeld 4.000 aanvragen uit het e-depot per maand hadden, steeg dit groeicijfer naar meer dan 5.000 maandelijkse downloads vanaf oktober. Juist omdat we vooroplopen, delen we onze kennis op dit terrein ook graag met andere archiefinstellingen in Brabant én daarbuiten. Daarmee bouwen we ook zelf weer kennis op en dragen we bij aan een goede archiefinfrastructuur.

Gebruik e-depot

Onze investeringen in het e-depot

- Een belangrijke mijlpaal is dat archieven gebaseerd op Metagegevens voor Duurzaam Toegankelijke Overheidsinformatie (MDTO) nu ook kunnen worden opgenomen in het e-depot. Dit betekent in de praktijk **een uitbreiding, zodat we nu een breder scala aan archieven kunnen bewaren**. Daarnaast hebben we in 2024 verschillende soorten digitale archieven opgenomen. Het gedigitaliseerde bestuursarchief van de provincie Noord-Brabant is een van de belangrijkste toevoegingen. Ook videotulen, websites en particuliere archieven hebben hun weg gevonden naar het e-depot. Deze diversiteit aan bronnen verrijkt de collectie en maakt deze toegankelijker voor verschillende doelgroepen. In totaal bevat het e-depot nu dertien terabyte aan digitale informatie.

- **Het publieksportaal van het e-depot is verder doorontwikkeld**. Er zijn meer filteropties toegevoegd, waardoor gebruikers gerichter kunnen zoeken. Betere zoektechnieken zijn geïmplementeerd, wat de vindbaarheid van informatie aanzienlijk verbetert. Bovendien kunnen we nu meer mediasoorten tonen. Dat verrijkt de gebruikservaring. Voor de leek is er een uitlegknop geplaatst, die helpt bij het navigeren door de beschikbare informatie. Dit maakt het portaal gebruiksvriendelijker en toegankelijker voor iedereen. Ook hebben we geïnvesteerd in de techniek achter de website. Dat heeft geleid tot snellere laadtijden en een soepelere werking.

- Bij onze deelnemers hebben we van **verschillende archiefsystemen de mogelijkheden getest om informatie uit de systemen te halen.** Dit heeft waardevolle inzichten opgeleverd over de compatibiliteit en efficiëntie van deze systemen. Door deze tests kunnen we de integratie van nieuwe archieven in het e-depot verder optimaliseren.

- In 2023 is het BHIC begonnen met de **certificering van het e-depot** om de kwaliteit, geloofwaardigheid en het afdichten van mogelijke risico's te waarborgen. We hebben een aanvraag ingediend voor het Core Trust Seal. We streven er nu naar dat we het certificaat in 2025 zullen verkrijgen. Dit certificaat zal een belangrijke stap zijn in het versterken van ons e-depot.

- Op 7 november ontvingen we 60 afgevaardigden van verschillende archiefinstellingen en ondersteunende diensten tijdens de **Summit van Preservicagebruikers**. Tijdens deze jaarlijkse bijeenkomst kwamen ontwikkelaars uit Engeland, onderdeel van het Preservica team, samen met gebruikers van Preservica's digital preservation software om nieuwe ontwikkelingen en innovatieve oplossingen te bespreken. Er was volop ruimte voor het uitwisselen van ideeën. Dit evenement onderstreept de prominente rol van het BHIC in de sector.

Toezicht & Advies: de archieven van onze deelnemers op orde

Het BHIC houdt niet alleen toezicht op zijn partners maar probeert hen ook met raad en daad te ondersteunen. Wij fungeren voor hen als expertisecentrum waar zij hun vragen over informatiebeheer kunnen stellen en waar we ook adviseren over vernietiging en vervanging. Het uitgangspunt is dat we één keer per twee jaar al onze inspectiepunten bezoeken en daar een archiefinspectie doen. Als de aanbevelingen erom vragen, komen we na het inleveren van het eindverslag terug om de aanbevelingen te bespreken met bijvoorbeeld de directeur of manager. Hiermee creëren we extra urgentie bij de aanpak van onze aanbevelingen. Dat deze methode werkt blijkt onder meer uit het feit dat al onze partners die onder toezicht staan bij de provincie zijn bestempeld als 'groen'. Dit betekent dat zij allemaal voldoen aan de eisen die de provincie stelt aan goed archiefbeheer bij gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen.

In 2024 hebben we volop ingezet om onze partners te helpen hun archief en informatiebeheer op orde te brengen én te houden:

- We hebben bij elf partners een archiefinspectie uitgevoerd met bijbehorend verslag met aanbevelingen. We hebben 84 adviezen uitgebracht over uiteenlopende onderwerpen. We hebben 32 vernietigingslijsten becommentarieerd en vijf adviezen afgegeven over de vervanging van archieven.

- We hebben twee Documentaire Informatievoorziening (DIV) bijeenkomsten gehouden. Tijdens deze bijeenkomsten worden verschillende onderwerpen rondom archief- en informatiebeheer besproken. Ze bieden een gelegenheid voor archiefprofessionals uit de regio om kennis en ervaringen te delen over archiefbeheer, het e-depot en andere relevante thema's. De DIV-bijeenkomst van april werd gehouden op onze Citadel. Hierbij stonden verschillende onderwerpen en presentaties over informatiemanagement op de agenda.

Archiefinspecteur

Julia Emmen

"Als archiefinspecteurs zijn we zowel bezig met het inspecteren van de 22 aangesloten overheidsorganisaties in de regio als het geven van advies. We ondersteunen onze partners met beleidsadvies, het ontwikkelen van richtlijnen, het organiseren van brainstormsessies en het geven van praktische handvaten. Op die manier zorgen we samen voor het optimaliseren van het informatiebeheer; voor nu en in de toekomst."

Ons werkgebied

Provincie:

Provincie Noord-Brabant

Waterschappen:

Waterschap Aa en Maas

Waterschap Brabantse Delta

Waterschap De Dommel

Aqua Wateronderzoek en advies

Samenwerkingen met rijksinstellingen in de provincie:

TU/e Eindhoven University of Technology

de Rechtspraak Rechtbank Zeeland – West-Brabant

de Rechtspraak Rechtbank Oost-Brabant

Chatten met het BHIC: geen chatbot maar een vriendelijke archiefmedewerker

Onze dienstverlening: service met een smiley

De website als eerste ontvangst

Onze website is voor onze bezoekers uiteraard het eerste digitale portaal naar alle informatie en gegevens. Ons digitale bereik is enorm: qua bezoekersaantallen behoren we tot de top drie in Nederland. Daarin groeien we verder door. In 2024 werd onze website www.bhic.nl maar liefst 1.443.871 keer bezocht. Wederom een groei ten opzichte van een jaar eerder, dit keer met 6%. Naast de hoofdwebsite (met zoekmachines, verhalen en thema's, zoals over het waterrijke verleden van Brabant) heeft het BHIC een aantal themawebsites (zoals over het Rijke Roomse Leven of de geschiedenis van bekende Brabantse merken en industrieën) die samen nog eens 406.588 keer werden bezocht, eveneens een groei van 6%.

We blijven investeren in de toegankelijkheid en doorzoekbaarheid: in 2024 zijn we gestart met een verkenning naar hoe we onze website verder kunnen verbeteren. Daar hebben onze bezoekers nog weinig van gemerkt: we verwachten de ontwikkelingen in 2026 te kunnen afronden.

Bezoekers duiken tijdens de publieksdag 'Oorlogsboeven' in de criminele bronnen van het BHIC; van strafvonnissen tot reclasseringsrapporten. (foto Jaap Joris Vens, Superformosa)

Scanmedewerker Savas Uluhan aan het werk. (foto Marc Bolsius)

Scanservice: onderzoek doen vanuit huis

Ons digitaal bereik hebben we niet in de laatste plaats aan onze scanservice te danken: 'Scannen Op Verzoek'. Deze service wordt gebruikt door ambtenaren die snel dossiers uit het archief nodig hebben, heemkundigen die de geschiedenis van hun gemeente onderzoeken, burgers die bouwtekeningen opvragen enz. Zij drukken vanuit hun (gemeente)huis op de aanvraagknop op onze website en meestal binnen twee werkdagen (voor ambtenaren en bouwtekeningen) of drie weken (voor overige aanvragen) zijn de gewenste dossiers gescand, toegestuurd en online raadpleegbaar gemaakt. Sinds dit jaar zijn deze scans ook veel makkelijker te downloaden; een nieuwe functie, ontwikkeld op verzoek van gebruikers.

In 2024 werden in onze eigen scanstraat 11.565 inventarisnummers (van middeleeuwse boekbanden tot moderne zaakdossiers) gescand, alles opgeteld 985.964 scans. Net geen miljoen dus, maar we vierden eind 2024 tóch een feestje: in december werd namelijk met even zoveel zorgvuldigheid en zorg als de allereerste, alweer de vijf miljoenste pagina gescand. Extra bijzonder daarbij is dat deze scanservice grotendeels wordt geleverd door collega's met een afstand tot de arbeidsmarkt. Onze scanoperatoren werken namelijk via IBN bij het BHIC.

Studiezaalbezoek blijft een belangrijke pijler

Het bezoek aan de studiezaal bleef in 2024 met 1.243 bezoeken ten opzichte van 2023 nagenoeg stabiel. De fysieke studiezaal is ook in digitale tijden onmisbaar. Allereerst voor het inzien van beperkt openbare dossiers, die gevoelige, vaak persoonlijke informatie bevatten. Bovendien is overheidsarchief voor de gemiddelde burger geen alledaagse kost, zodat ook daarom een helpende hand nodig is. Omdat veel (stamboom)onderzoek voortaan digitaal plaatsvindt, is er voor deze ondersteuning nu tijd én ruimte voor hulp op maat, op locatie.

Zo organiseerden we een themamiddag 'Oorlog in Brabant'. Generaties van nu hebben na 80 jaar nog steeds veel vragen over de gebeurtenissen van toen, en de periode daarna. In archieven kunnen ze antwoorden vinden. Tijdens de bijeenkomst was er daarom veel aandacht voor het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR) in Den Haag. Maar ook voor onderzoek in Brabant zelf. Denk aan het archief over het concentratiekamp en later interneringskamp in Vught. Gedurende deze druk bezochte middag komen persoonlijke en soms emotionele verhalen en vragen naar boven, waarop onze studiezaalmedewerkers direct één-op-één konden ingaan. Hierom staat het BHIC ook bekend: niet alleen aandacht voor de vraag, maar vooral voor de mens áchter die vraag.

Chatten met het BHIC

En dat laatste brengt ons terug naar het digitale domein, want online betekent zéker niet onpersoonlijk. Onze chatservice bewijst al jaren het tegendeel. Geen kunstmatige intelligentie, maar een vriendelijke archiefmedewerker. In 2024 kregen we weer 7.148 vragen, iets meer dan in 2023. Zoals wij altijd zeggen: service met een smiley.

Medewerker Dienstverlening

Saskia Green

"Iedere maand worden er duizenden bouwtekeningen opgevraagd via onze website. Veel door ambtenaren, maar ook door makelaars, architecten of mensen die een huis hebben gekocht. De meeste tekeningen kun je meteen downloaden uit ons e-depot, maar anders scannen we de dossiers voor je. Natuurlijk kan niet iedereen alles in één keer vinden. Vooral tekeningen van huizen die deel uitmaken van grote bouwprojecten, dat vinden mensen erg lastig. Wij helpen ze dan, via chat, e-mail of telefonisch. Zo heeft iedereen snel de gezochte tekeningen in huis!"

De verhalen uit onze collectie vertellen: van stamboomonderzoek tot podcast

Het BHIC als het genealogisch centrum van Brabant

Genealogie, ook wel stamboomonderzoek genoemd, is niet het uit verzamelwoede zo veel en zo ver mogelijk terugzoeken van namen, plaatsen en data. Nee, het is in zijn diepste wezen antwoord krijgen op de vraag: *van wie bende gij d'r inne?* Waar hoor ik bij? Waar liggen mijn wortels? Soms heel letterlijk: in het kielzog van landelijke ontwikkelingen doet ons studiezaalteam voor veel mensen onderzoek in voogdij- en adoptiezaken. Complex onderzoek, dat antwoord geeft op heel persoonlijke vragen. Vragen waar mensen soms al een leven mee rondlopen, of juist kort ervoor mee zijn geconfronteerd.

Genealogie is dus identiteitsonderzoek, zelfs -beleving. En leidt tot verbinding met familie en met de regio waar je vandaan komt. Vaak mondt dit dan ook uit in een onderzoek naar je dorp of stad; de plek waarmee je door de geschiedenis verbonden bent, en waarmee je je verbonden voelt. Daarom is bij het BHIC ook het afgelopen jaar keihard gewerkt om hét centrum voor genealogisch onderzoek in Noord-Brabant te worden – of eigenlijk te blijven.

Niet in de laatste plaats door onze vrijwilligers, die helpen bij het invoeren van oude akten in de computer. Eind 2024 hupte onze zoekmachine dankzij hen richting de 24 miljoen (!) persoonsgegevens; historische *big data* dus – op dat moment de grootste database van een Nederlandse archiefdienst (want het is stuivertje wisselen met Stadsarchief Amsterdam hoor). Per 1 januari komen daar bovendien steeds in één keer tienduizenden gegevens bij, want de nieuwe registers die jaarlijks openbaar worden, zijn dan al door vrijwilligers geïndiceerd.

Applicatiebeheerder

Anton Schuttelaars

Maar het zijn van een genealogisch centrum behelst méér dan enkel data beschikbaar stellen. Het gaat ook om het juist interpreteren ervan, het leggen van verbanden, het vertellen van het uiteindelijke familieverhaal. Stuiten onderzoekers daarbij op problemen, dan kunnen ze elkaar helpen op onze fora: in 2024 werden er meer dan 7.900 berichten en reacties geplaatst op onze website, en nog eens meer dan 5.600 op *Wat staat daer?* (www.watstaatdaer.nl). Op die laatste website, waarvoor het BHIC als mede-initiatiefnemer samenwerkt met verschillende andere Nederlandse én Vlaamse archiefdiensten, kunnen onderzoekers elkaar helpen met paleografie; het lezen van oude handschriften.

Maar op sommige vragen is het antwoord niet makkelijk te geven. Zoals waar woonden je voorouders precies? Onze huidige indeling van dorpen en steden in straten en huisnummers is namelijk niet van alle tijden. In de middeleeuwen waren huizen bijvoorbeeld herkenbaar aan uithangborden en gevelstenen. In latere akten kom je toponiemen (veldnamen) tegen en in de 19e eeuw werden letters en nummers toegewezen om wijken en huizen te lokaliseren. Pas na de invoering van de Gemeentewet in 1851 verschijnen de eerste 'moderne' straatnaambordjes en krijgen huizen steeds vaker een nummer dat niet mee verandert met iedere verbouwing bij de buren. Maar hoe kun je al die aanduidingen in oude akten als het ware omnummeren naar een modern adres? Onze studiezaalmedewerkers helpen je met zulke vragen. Hun kennis leggen ze bovendien vast in hulppagina's op de website. Afgelopen jaar kwam zo een uitgebreide pagina over straatnaamgeving gereed. Vooral bij heemkundekringen was hier veel vraag naar. En de klantvraag, die staat bij ons centraal.

"Wie was wie in het Staatse leger? In de Staten van Oorlog vond ik het antwoord! Jaarlijks werd daarin opgave gedaan van alle compagnieën: wie had de leiding, hoeveel manschappen had hij onder zich, wat kostte dat? Veel Brabanders hebben militairen in hun stamboom. Bij dopen en huwelijken wordt in akten vaak alleen de naam van de kapitein vermeld waaronder een soldaat diende. Maar voortaan kun je ook snel terugvinden bij welk regiment een militair hoorde. Ik maakte deze index in mijn vrije tijd, maar mijn doel was om er via onze website ook andere onderzoekers mee te helpen."

Webmaster

Ninke van der Heijden

"Ook tussen films die we al jaren in huis hebben, zitten nog onbekende parels verscholen. Zo was ik op zoek naar iets heel anders, toen mijn oog viel op filmbeelden van een Brabantse koffietafel. Het ging om een jaarvergadering van de afdeling West-Brabant van de Bijzondere Vrijwillige Landstorm. In tijden van nood konden deze vrijwilligers worden opgeroepen om te helpen bij het handhaven van de orde. Maar op de film zitten ze achter een dampende schaal worstenbroodjes. En weet je, dit bleken zelfs de alleroudste filmbeelden van dit Brabants culinair erfgoed te zijn, uit 1938!"

Het foto- en filmgeheugen van Brabant

Met BrabantinBeelden hebben we sinds drie jaar weer een heus foto- en filmarchief binnen onze grenzen. Op de website www.brabantinbeelden.nl kan iedereen in beeld en geluid de geschiedenis van onze provincie en gemeenten doorzoeken én beleven. Met de grootste historische filmdatabase van Brabant, maar ook beeldverhalen die het lokale verleden van stad en dorp belichten.

Hoewel dit project een initiatief is van het BHIC, zoeken we nadrukkelijk samenwerking met andere collectiebeherende instellingen (zoals archiefdiensten en heemkundekringen) maar ook met particulieren, die vaak op zolders of in kasten nog oude filmrollen hebben liggen. Zo zetten we door samen te werken onze middelen effectief in en bereiken we het meest. Het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Regionaal Archief Tilburg en de Brabant-Collectie (Tilburg University) waren al aangehaakt. En ook in 2024 verwelkomden we een nieuwe partner: Stadsarchief Oss. In hun collectie smalfilms zitten ware pareltjes, zoals van de laatste oorlogsdagen in september 1944, maar ook van de paardenmarkt in de jaren '30 of de aanleg van een nieuwe woonwijk rond 1980. Door films opnieuw te scannen met nieuwe technieken zijn ze nu digitaal in een hoge kwaliteit te zien.

BrabantinBeelden collectioneert niet alleen, ons team adviseert ook. Zo werden op verzoek van Erfgoed Brabant tijdens een deelnemersdag van de Brabant Cloud (het gezamenlijke platform voor het Brabantse erfgoedveld) aan leden van heemkundekringen uitleg en praktische tips gegeven over het beheren van hun eigen filmcollecties. Aansluitend is nu bovendien de filmcollectie van het BHIC ook via de Brabant Cloud te doorzoeken.

De resultaten van BrabantinBeelden vertalen zich in bezoek aan de website: in 2024 iets meer dan 130.000 bezoeken, een groei van 10% ten opzichte van 2023. Maar dat is niet het enige. Belangrijk is vooral dat afgelopen jaar weer honderden historische Brabantse films zijn veiliggesteld voor de toekomst. Vaak uniek materiaal voor de plaatselijke geschiedenis. Bijvoorbeeld de collectie van Wim Parihala, met films over het dagelijks leven in het Moluks woonoord Lunetten te Vught in de jaren ’80 en ’90, van televisiepionier Charles Manders, met beelden van de bevrijding van Sint Anthonis, of van de familie Van der Bruggen, met zeer oude familiefilms uit de jaren ’20 van de vorige eeuw. Heel bijzonder zijn ook de meer dan 1.100 foto’s en films van het Bossche ‘aktieverleden’ in de jaren ’70 en ’80, gemaakt door de actievoerders zelf.

Na alle inspanningen om dit kwetsbare erfgoed te bewaren en beschikbaar te stellen, is het extra fijn om te zien hoe deze oude beelden een nieuw leven krijgen. Zo was het voor ons een eer en genoegen om tijdens de jubileumbijeenkomst van de KBO Brabant, in het Provinciehuis, een show vol foto’s en films te mogen verzorgen. Die riepen bij de honderden aanwezigen hoorbaar herinneringen op aan het Brabant van weleer. Films die we eerder nog uit verzuurde blikken hebben gered, kun je nu terugzien in televisieprogramma’s, bij de lokale fanfare, in een streekmuseum, een videoclip van een lokale muzikant of op de website van de heemkundekring. Maar ook gewoon thuis. Bij een opa en oma die samen met hun kleindochter een dorpsfilm uit hun jeugd bekijken, en vertellen over vroeger.

Wij schrijven Brabantse geschiedenis

De podcast Het geheugen van Brabant zit in de lift

Niet iedereen wil er zelf de archieven voor in hoeven duiken, maar veel mensen willen wel degelijk over de geschiedenis van Brabant horen. Soms heel letterlijk, door naar onze podcast Het geheugen van Brabant te luisteren. In 2024 werden onze podcasts circa 58.000 keer gedownload, een verdubbeling (!) ten opzichte van 2023. De podcast zat al in de lift, maar deze stijging wordt vooral verklaard door de vondst van archiefstukken over de nooit opgeloste moord op het Tilburgse meisje Marietje Kessels, en alle media-aandacht die deze spectaculaire ontdekking teweeg bracht.

Net als onze digitale nieuwsbrief (ruim 7.700 abonnees) is de podcast een echt eigen publicatiemedium van het BHIC. Meer dan ooit maakte afgelopen jaar namelijk duidelijk dat je als belangeloze overheidsorganisatie niet afhankelijk wil zijn van commerciële big tech om je publiek te bereiken. Zoals het verhaal van de Brabantse Holocaustslachtoffers; we gingen, in de schaduw van het herdenkingsproject 'Namen en Nummers', op zoek naar het verhaal achter één van hen: Duifje de Raaij. Of het verhaal over je Brabander voelen, met als rode draad een interview met de Brabants-Marokkaanse steracteur Nasrdin Dchar en de archieven van de sociaal-culturele beweging Brabantia Nostra. Belangrijke verhalen over Brabant en de Brabantse identiteit die gehoord moeten worden, ongehinderd door buitenlandse algoritmes.

Onze fellows schrijven geschiedenis

Vertellen van het unieke Brabantse verhaal, dat is ook een doel van de fellowships (onderzoekbeurzen) die we als BHIC hebben ingesteld: jonge onderzoekers krijgen de kans om nieuwe inzichten te halen uit oude bronnen. Zo stimuleren we wetenschappelijk onderzoek in ons archief, helpen talentvolle historici op weg in hun carrière, bouwen aan een netwerk van wetenschappers rond het BHIC én voegen we een Brabants perspectief toe aan de overwegend Hollands georiënteerde Nederlandse geschiedenis.

In maart presenteerden Kirsten van der Wielen en Elisa Hendriks de resultaten van hun fellowshiponderzoek. Beiden verdiepten zich in strijdbare vrouwen in Brabant, gebruikten daarvoor onze archieven én vulden deze ook aan. Op 19 september werden in de bomvolle centrale hal van onze Citadel de presentaties van de volgende lichting fellows, Joris Martens en Ianthe van Beuningen, zelfs in één programma samengebracht met de uitreiking van de Scriptieprijs Brabantse Geschiedenis - een prijs voor de beste masterscriptie over de Brabantse geschiedenis -, uitgereikt door Erfgoed Brabant, de Historische Vereniging Brabant en de Stichting Zuidelijk Historisch Contact. Joris toonde aan dat de Brabantse textielindustrie al in de zeventiende eeuw verweven raakte met de koloniale handel en slavernij. De focus van Ianthe lag op de criminalisering van landloperij in vroeg negentiende-eeuws Noord-Brabant.

Het BHIC draagt bij aan onderzoek: criminaliteit in oorlogstijd

Het succes van ons fellowshipprogramma toont aan dat het BHIC, met onze specifieke inbreng uit de archieven, een sterke speler in het historisch wetenschappelijke onderzoeksveld is geworden. Ook onze samenwerking met de Radboud Universiteit in Nijmegen in het project *Alledaagse criminaliteit in oorlogstijd* droeg daaraan bij. Met een speciaal ontwikkelde zoekmachine werd dwars door grote series rechtbankvonnissen gezocht, waarna antwoord kon worden gegeven op de vraag hoe de houding van burgers en justitie ten opzichte van alledaagse criminaliteit (zoals fietsendiefstal) onder oorlogsomstandigheden veranderde, welke gevolgen dit had voor de berechting en of dit na de oorlog tot blijvende veranderingen in ons denken over recht en berechting heeft geleid. Dit door het Mondriaanfonds ondersteunde project werd in 2024 groots afgerond met een publieksboek, gepresenteerd tijdens een druk bezochte studiemiddag.

Projectmedewerker

Frank van Doorn

"Het is heel dankbaar om aan de website Brabantse Gesneuvelden te mogen werken. In deze digitale eregalerij geven we alle omgekomen Brabantse militairen en verzetsplegers sinds het begin van de Tweede Wereldoorlog een gezicht én vertellen hun verhaal. Bezoekers kunnen een reactie achterlaten, maar ze kunnen bij iedere naam ook een digitaal kaarsje opsteken. Zo laat je zien dat je die persoon niet bent vergeten. Andere mensen hebben daar steun aan, laten ze ons weten. Ik vind het persoonlijk mooi dat in 2024 bij alle namen op de website minstens één kaarsje is opgestoken."

Wij verwelkomen een breed publiek op onze locatie

Publieksactiviteiten op de Citadel

Het BHIC organiseert publieksactiviteiten die een bijdrage leveren aan de doelstelling in ons beleidsplan om een breed publiek op onze locatie te verwelkomen. Vaak is dit in samenwerking met andere erfgoedinstellingen. Zo versterken we onze regionale positie als Regionaal Historisch Centrum. Om een breder publiek te kunnen bereiken, faciliteren we ook activiteiten die door derden worden georganiseerd, maar een ander publiek bedienen dan het BHIC normaliter mag ontvangen. Daarin zijn we selectief en kiezen we voor een kwalitatieve benadering: in lijn met onze directe kernwaarden gaat het om kleinschalige bijeenkomsten die op ons terrein worden georganiseerd. Het liefst op basis van een inhoudelijke relatie; een thema dat een relatie heeft met ons archief of doelstelling.

Gevestigde en talentvolle songwriters brengen tijdens de Tuinsessies in de tuin van onze Citadel hun muziek ten gehore. (foto BHIC)

Publieksactiviteiten bij het BHIC in 2024

- Afgelopen maart hebben we samen met de Stichting Herdenking Javaanse Immigratie (STICHJI) de boekpresentatie ‘Samen op Beekvliet. De Javaanse Surinamers in Sint-Michielsgestel (1975- 2017)’ georganiseerd. Dit boek maakte integraal deel uit van het project ‘Meer dan een nummer’.

- Onder de regie van Verhalis participeerde het BHIC op 1 september 2024, samen met andere regionale organisaties, in de bijeenkomst Namen en Nummers. Hierbij werden de Bossche slachtoffers samen met alle holocaustslachtoffers, Sinti en Joden, uit heel Noord-Brabant herdacht. Die dag werd er een tijdelijk monument op de Citadel gemaakt.

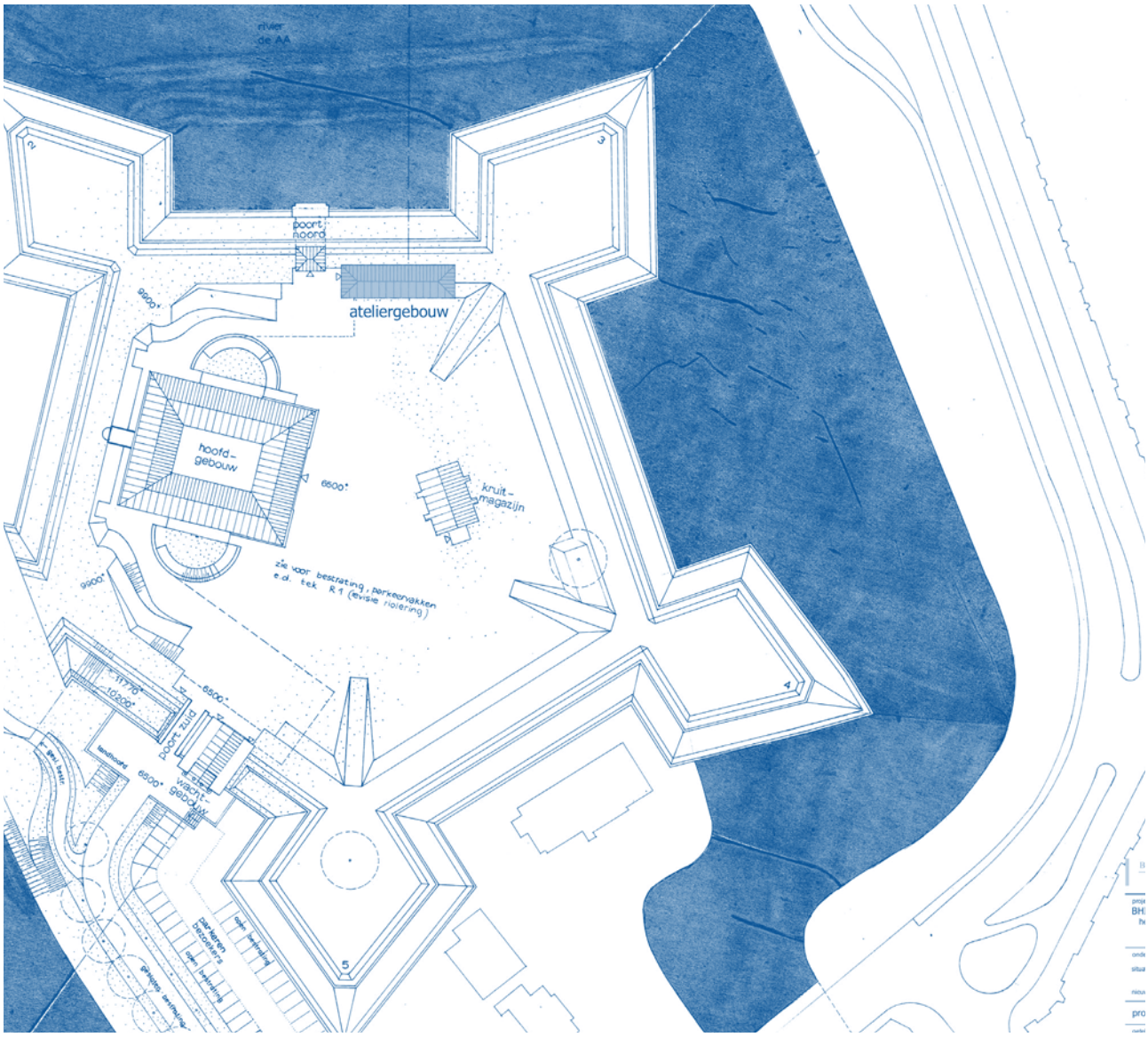
- We hebben ons terrein ook opengesteld voor derden. Zo waren we dit jaar de locatie voor de Tuinsessies, georganiseerd door Theater aan de Parade en Willem Twee muziek en beeldende kunst. Zo maakten ook jonge twintigers en gezinnen kennis met het BHIC. Voorafgaand aan elke voorstelling werd ook uitgelegd waar het publiek te gast was.

- Verder maakte Theaterfestival Boulevard ook dit jaar weer gebruik van ons terrein. De voorstellingen die zij aandragen hebben altijd een historisch of een divers karakter. Niet alleen de Citadel als decor, maar ook het karakter van het BHIC als archief sluit hier mooi bij aan.

De Citadel als Brabantse erfgoedlocatie

De herinrichting van het voormalig Restauratieatelier maakt onderdeel uit van de plannen om de Citadel te laten uitgroeien tot een Brabantse Erfgoedlocatie met een uniek historisch karakter. Daarmee maken we ook de komst van Erfgoed Brabant per 1 oktober 2025 mogelijk. En dat biedt weer een mooie basis voor verdere samenwerking. In 2024 zijn de verbouwingsplannen van ons voormalig Restauratieatelier verder uitgewerkt en hebben we de verbouwing aanbesteed. De uitvoering hiervan start naar verwachting in het eerste kwartaal van 2025.

De visie om uit te groeien tot een Erfgoedlocatie sluit aan bij de stedenbouwkundige ontwikkeling van de Bossche Stadsdelta en het gebiedspaspoort de Citadelpoort, met daarin het Museum Kruithuis en het Design Museum Den Bosch. In 2024 zijn we verder in gesprek gegaan met de gemeente 's-Hertogenbosch over de mogelijke impact en kansen die deze plannen voor het BHIC kunnen betekenen. Samen met het Rijksvastgoedbedrijf, de eigenaar van het pand, hebben we inventariserende gesprekken hierover gevoerd. Waar raken deze plannen het BHIC direct? Welke kansen bieden ze en op welke risico's moeten we letten?

Onze organisatie in beweging

Inspelen op veranderingen

Ook de organisatie zélf staat voor uitdagingen. In 2024 is hard gewerkt aan de verschillende aspecten binnen de organisatie van het BHIC, om in te kunnen spelen op de diverse veranderingen. Wat ons bindt en waar we trots op zijn, blijft daarin de prioriteit: een gewaardeerde archiefinstelling in een prachtig monumentaal pand met een groot bereik en innovatief in werkwijze en dienstverlening.

Wijziging Gemeenschappelijke Regeling

De wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Brabants Historisch Informatie Centrum is tweeledig. Enerzijds is er de nieuwe Archiefwet 2021. De invoering hiervan leidt ertoe dat het Rijk uittreedt uit de GR van het BHIC. Anderzijds zijn er de wijzigingen die voortvloeien uit de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Omdat hetzelfde geldt voor de andere voormalige rijks historische centra in Nederland zoeken we hiertoe ook de afstemming.

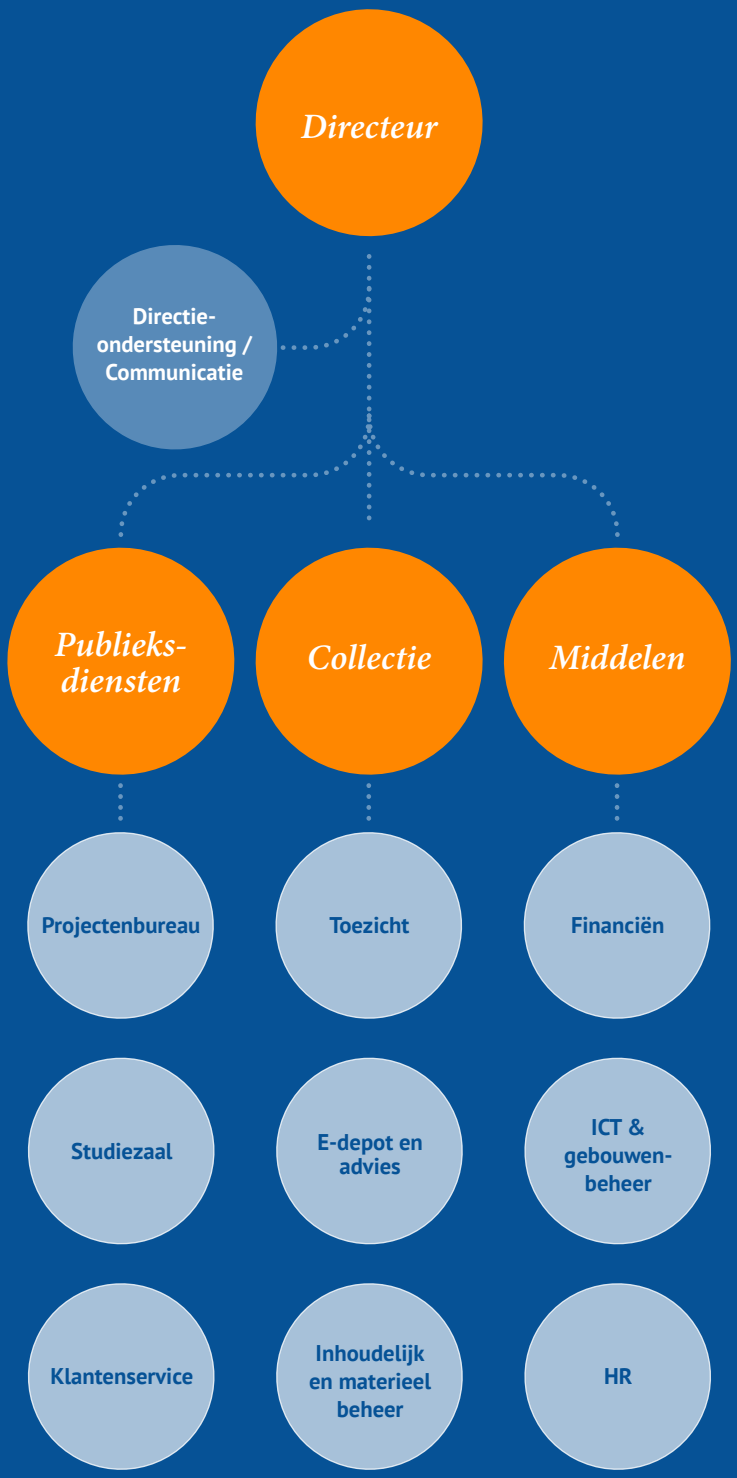
Voor beide wijzigingen van de Gemeenschappelijke Regeling zijn wijzigingsbesluiten opgesteld die zijn voorgelegd aan de deelnemers. Inmiddels hebben alle deelnemers hiermee ingestemd. Dit betekent dat de gemeenteraden en de algemene besturen van de waterschappen akkoord zijn met het wijzigingsbesluit 2024 (wijzigingen Wgr) en het wijzigingsbesluit 2025 (wijzigingen Archiefwet en uittreding Rijk). Het wijzigingsbesluit 2025 zal ingaan vanaf het moment dat de nieuwe Archiefwet van kracht wordt en het Rijk uittreedt 1 januari 2027.

Aanpassing organisatie-structuur

Het BHIC staat bekend als een fijne organisatie om te werken, een betrokken club mensen die trots is op de organisatie en dit ook uitdraagt. Dat willen we graag zo houden. Tegelijkertijd staan we ook voor externe uitdagingen die van ons vragen om scherper te kijken naar onze strategische koers en daaruit volgende prioritering.

In 2023 is daarom (in opdracht van het bestuur) een traject ingezet gericht op de integrale aanpak van organisatieontwikkeling. Uit een nadere verkenning van organisatieadviesbureau Leeuwendaal naar de cultuur en structuur van de organisatie bleek de noodzaak/ behoefte aan een meer strategische en integrale aansturing door een kleiner management team. Om zo te kunnen komen tot een goed evenwicht tussen de opgaven en de spankracht van de organisatie. En om meer duidelijkheid te creëren in waar en hoe besluiten worden genomen. Dat heeft in 2024 geleid tot de invoering van een nieuwe organisatiestructuur met een compacter management team en een heldere rol en taakverdeling binnen de organisatie.

Onze medewerkers zijn het hart van onze organisatie

Aryel van Hirtum, een van onze receptiemedewerkers. Zij zijn het eerste aanspreekpunt voor zowel bezoekers als medewerkers die bij het BHIC binnenkomen. (foto Marc Bolsius)

Eind 2024 telde het BHIC 53 medewerkers; 41,9 FTE en twee vacatures van in totaal 1,7 FTE, welke begin 2025 zijn ingevuld. Het aantal medewerkers is inclusief zes gedetacheerde medewerkers die het BHIC inleent. Human Resources heeft in 2024 diverse processen uitgewerkt en procedures opgesteld, bijvoorbeeld bij werving en selectie van een nieuwe medewerker en wat te doen bij frequent ziekteverzuim. In lijn met de nieuwe structuur en de cultuuranalyse zal komend jaar het strategisch HR beleid verder worden gedefinieerd, zodat dit een waardevolle ondersteunende bijdrage kan leveren aan de doelstellingen van het BHIC.

Met de Ondernemingsraad (OR) is, samen met de directeur, een aantal keren overleg gevoerd over reguliere zaken, zoals de nieuwe CAO, wijzigingen van het functieboek en de sluitingsdata. De OR heeft een bijdrage geleverd aan het profiel van de nieuwe directeur en heeft met het bestuur gesproken over de aanpassingen in de organisatiestructuur. In november heeft de OR zich gericht aan alle medewerkers over de taken en rol van de OR voor de toekomst, hoe de informatievoorziening wordt ervaren en of er interesse is in het actief een bijdrage leveren. In 2025 zal de OR bij voldoende belangstelling verkiezingen uitschrijven.

Vanaf 1 april 2015 geldt de Wet banenafspraak en quotum arbeidsbeperkten. Dit quotum bedraagt voor 2024 2,76%. Overheidswerkgevers, met 25 werknemers of meer, dienen dit quotumpercentage te halen. Op basis van het aantal verloonde uren, bedraagt het te behalen quotum 1.988 uur. Eind 2024 komt het aantal uren bij het BHIC uit op ruim 6.000 uur. Daarmee voldoen we ruimschoots aan de Wet banenafspraak en quotum arbeidsbeperkten. Het BHIC heeft 2,7 FTE (vijf medewerkers) ingeleend voor de service Scannen Op Verzoek en 0,5 FTE voor schoonmaakdiensten.

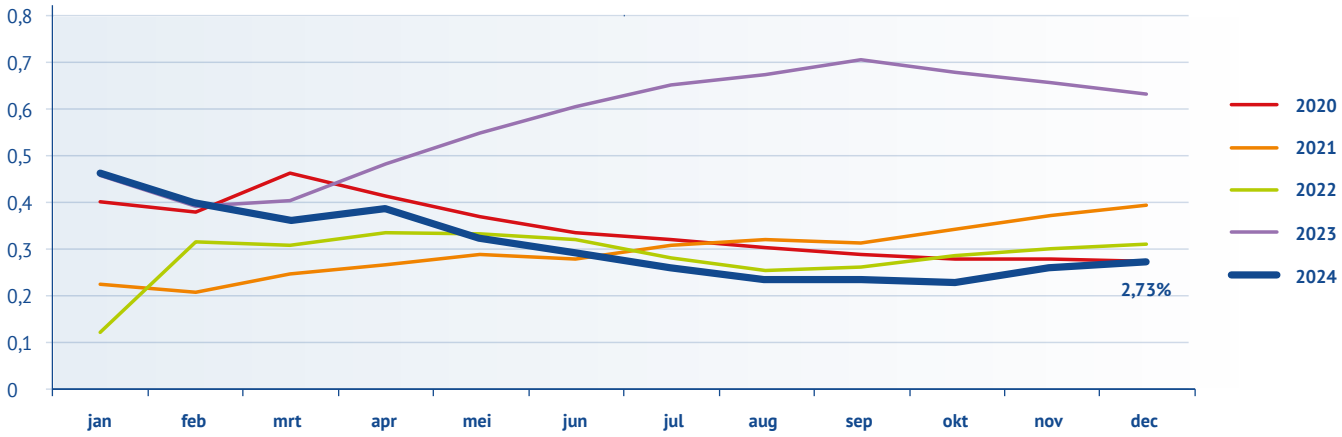
We zien bij het BHIC, tegen de trend in, een teruglopende vergrijzing. Bij het BHIC is 38% van de medewerkers 55+; vorig jaar was dat 41% en eind 2019 nog 50%. De gemiddelde leeftijd is gedaald naar 48,7 jaar; vorig jaar was dat 49,1 en eind 2019 50,7 jaar.

Ziekteverzuim terug op het lage niveau

Het ziekteverzuim vertoonde de afgelopen jaren een stabiel beeld: het schommelde tussen de 3% en 5%. In 2023 hebben we te maken gehad met enkele langdurige ziektegevallen, waardoor het ziekteverzuim over 2023 uitkwam op 6,3% . In 2024 ligt het weer op het niveau van de afgelopen jaren: 2,73%. Het ziekteverzuim bij de provincies kwam in 2023 uit op 5,5% (Personeelsmonitor 2023).

Ziekteverzuimpercentages 2020 t/m 2024

Trots op onze vrijwilligers

Om archieven doorzoekbaar te maken is vrijwilligerswerk simpelweg noodzakelijk. De mogelijkheden van archiefdiensten beperken zich namelijk veelal tot het kunnen beschrijven van documenten. Het nader beschrijven van de ínhoud van die documenten (bijvoorbeeld de namen in een geboorteregister) is van oudsher waar vrijwilligers zo ontzettend belangrijk bij zijn. Bovendien komt in het werken met vrijwilligers één maatschappelijke functie van archiefdiensten op een wel heel directe manier tot uitdrukking: mensen verbinden met elkaar rond ons gezamenlijke verleden.

Tijdens onze vrijwilligersdag bij Museum Dansant in Hilvarenbeek vlogen enkele vrijwilligers bij de eerste orgeltonen meteen de dansvloer op. (foto BHIC)

Op dit moment lopen er drie grote vrijwilligersprojecten bij het BHIC: invoeren van akten van de burgerlijke stand, controleren van ingevoerde doop-, trouw- en begraafboeken, en samenvattingen maken van akten van schepenbanken. Ook werken enkele vrijwilligers aan het invoeren van rechtbankvonnissen en beschrijven van foto's. Ongeveer twee derde van hen werkt op de Citadel of in Grave, de rest werkt vanuit huis. Dat geldt ook voor de mensen die meehelpen via crowdsourcing. Dat zijn projecten waarbij we de te indiceren scans op een speciale website aanbieden waarna iedereen zich hierbij kan aanmelden en mee kan helpen.
We zijn trots op onze vrijwilligers. En koesteren ze daarom ook. We staan graag voor ze klaar bij vragen en problemen, sturen ze kaartjes, geven ze een kerstpakket en organiseren ieder jaar met liefde een vrijwilligersdag. Op 14 november 2024 waren we daarom te vinden bij Museum Dansant in Hilvarenbeek. Een gebouw vol prachtige dans- en draaiorgels, Brabantse gezelligheid en een kermis uit de jaren '30. De ideale plek om even stil te staan bij al het werk dat we ook afgelopen jaar weer met z'n allen hebben verricht. Alhoewel, stilstaan? Bij de eerste orgeltonen vlogen direct enkele vrijwilligers de dansvloer op! En op de kermis werden mooie prijzen gewonnen. Precies wat onze vrijwilligers verdienen!

De bijdragen van onze vrijwilligers

- Voor wat betreft de burgerlijke stand zijn nu bijna álle akten (geboorten, huwelijken en overlijdens) van onze hele provincie ingevoerd, zodat inmiddels vooruit gewerkt wordt in verband met het jaarlijks openbaar worden van nieuwe akten. Om dit in cijfers uit te drukken: de genealogische zoekmachine is in 2024 met 659.879 persoonsvermeldingen aangevuld.

- En nóg wat cijfers: van meer dan 75 dikke schepenprotocollen (16e-18e eeuw) werden de akten samengevat, van meer dan 40 kerkelijke doop-, trouw- en begraafboeken (tot 1811) werden de gegevens gecontroleerd en bijgewerkt, en er zijn wel 120 dozen tjokvol vonnissen van de krijgsraad en rechtbanken (19e-20e eeuw) op naam toegankelijk gemaakt. Geen kinderspel, want veel van die schepenakten, kerkelijke registers en vonnissen zijn in oude handschriften (en soms zelfs in het Latijn) geschreven. Met zwierige letters, dat wel, maar ook moeilijk leesbaar. Onze vrijwilligers gaan zulke uitdagingen graag aan!

- Onze crowdsourcing-actie blijkt succesvol. Via de site HetVolk.org zijn door heel veel vrijwilligers bijna 100.000 namen ingevoerd en gecontroleerd die voorkomen in zogenoemde memories van successie.

Hoofd Studiezaal

Mariët Bruggeman

"Veel vrijwilligers beginnen met dit werk omdat ze iets willen doen wat leuk én nuttig is. Maar ze komen niet alleen naar de Citadel voor het invoeren van akten, ze komen ook voor het samenzijn met elkaar. Iedereen voelt zich hier echt thuis! Het is ook heel speciaal dat we afgelopen jaar van tien vrijwilligers vierden dat ze al 25 en zelfs 30 jaar aan het BHIC verbonden zijn. Enkelen waren zelfs al betrokken bij ons allereerste vrijwilligersproject, bijna 24 miljoen akten geleden!"

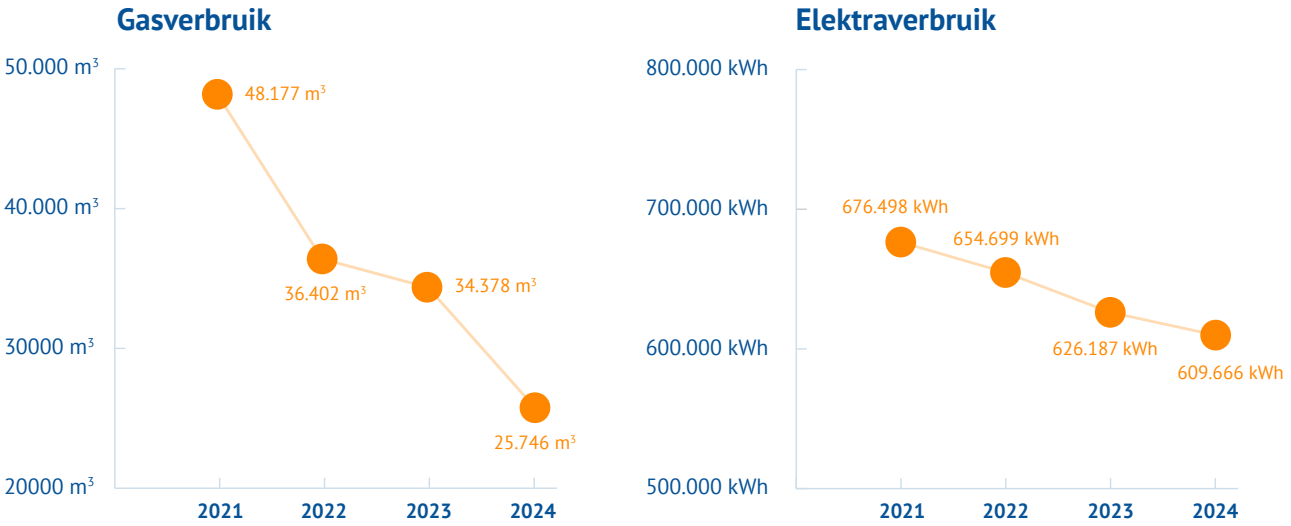
Gebouwenbeheer

Het Rijk is eigenaar van de Citadel, maar het BHIC is verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding ervan. Naast het reguliere onderhoud, de vervangingsinvesteringen en de wettelijke inspecties en keuringen, hebben we de plannen voor de verbouwing van het voormalig Restauratieatelier afgerond. Begin 2025 starten we naar verwachting met de verbouwing. Verder hebben we in het kader van de brandveiligheid bouwkundige aanpassingen verricht en (waar nodig) de brandwerende doorvoeren en branddeuren hersteld of vervangen. In de tweede helft van 2024 hebben we een aanbesteding afgerond voor het contracteren van een E&W-installateur. Na zes jaar zijn we per 1 januari 2025 overgestapt naar een nieuwe onderhoudspartij.

In 2024 zijn we verder gegaan met de resultaten van het uitgevoerde EPA-U-onderzoek (Energie Prestatie Advies Utiliteitsgebouwen) naar mogelijke verduurzamingsmaatregelen. Het BHIC is gevestigd in een monumentaal pand. Het is niet gemakkelijk om dit gebouw te verduurzamen. Dat komt enerzijds door de monumentale status en anderzijds door het feit dat wij huurder zijn. Toch heeft dit zeker onze aandacht. We maken daarbij gebruik van de kennis en deskundigheid van externen, bijvoorbeeld het Rijk en Monumentenwacht Noord-Brabant.

Eén van de doelstellingen van het genoemde EPA-U onderzoek is het realiseren van Ledverlichting. In 2024 hebben we nader ingezoomd op de inventarisatie en in 2025 willen we het plan uitvoeren. In 2024 hebben we ons ook weer gericht op het gebouwbeheersysteem. Dit systeem bestaat uit diverse regeltechnische apparatuur binnen de diverse panden en ruimtes op de Citadel en heeft een beheer-en managementomgeving. Dit jaar hebben we de nieuwste versie aangeschaft om de continuïteit beter te waarborgen. Binnen dit systeem denken we ook uiterlijk in 2026 een Energie Management Systeem (EMS) geïmplementeerd te hebben, voor een professionele monitoring van het energieverbruik.

Energieverbruik BHIC in de afgelopen jaren:

Energiekosten

Een belangrijk aspect bij het uitvoeren van onze wettelijke taak is het in goede staat houden van de overgedragen fysieke archieven. In de Archiefwet en de daaruit voortvloeiende archiefregeling zijn eisen vastgelegd over het klimaat in de archiefdepots.

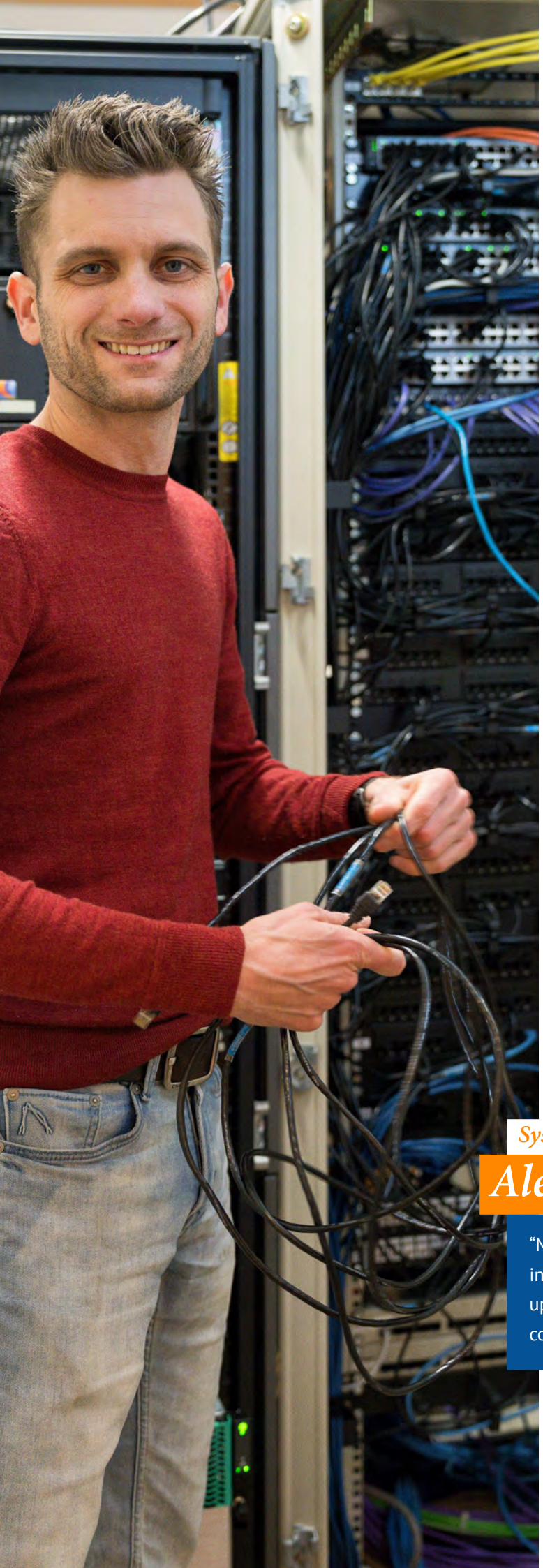
Zoals hierboven beschreven zijn we gestart met verduurzamingsmaatregelen om ook het energieverbruik terug te dringen. Het verbruik van zowel gas als elektra is in 2024 opnieuw gedaald. Wel is het zo dat het gasverbruik substantieel beïnvloed wordt door het wel of niet hebben van een strenge winter. De klimaatinstallaties van de depots van het BHIC worden voor een belangrijk deel elektrisch aangestuurd. De kosten van elektra zijn in de begroting ook substantieel hoger dan de kosten van gas.

In 2023 zijn we geconfronteerd met hoge energiekosten door de gestegen energieprijzen. Het BHIC heeft dit niet doorberekend aan de deelnemers. De huidige marktprijzen zijn inmiddels lager, maar nog steeds op een hoger niveau dan we gewend waren. Het lijkt er op dat de extreem hoge kosten beperkt blijven tot 2023.

Hoofd ICT & Gebouwenbeheer

Alex Janssen

”In 2024 hebben we ons ook weer gericht op het gebouwbeheersysteem. Dit systeem bestaat uit diverse regeltechnische apparatuur binnen de diverse panden en ruimtes op de Citadel en heeft een beheer-en managementomgeving. Dit jaar hebben we de nieuwste versie aangeschaft om de continuïteit beter te waarborgen.”

ICT

Ons ICT team richt zich op het faciliteren van de organisatie bij de invulling en ondersteuning van de diverse processen, incidenten, wensen en vragen. Daarnaast staan de onderhouds- en instandhoudingwerkzaamheden van het cluster ICT meer en meer in het teken van het monitoren, testen en doorvoeren van (kritische) updates en patches, met name gericht op de veiligheid en continuïteit van de bestaande omgeving. Hiervoor moeten we ook vaker de expertise van derden inhuren en moeten we investeren in technologische intelligente ondersteuning. Verder zien we een steeds toenemende IT component en bijbehorende benodigde expertise ontstaan binnen gebouwenbeheer, bijvoorbeeld op het vlak van gebouwbeheersystemen, inbraakbeveiliging, toegangscontrole en servicemanagement.

In 2024 is er veel onderzoek gedaan naar de (periodieke) vernieuwing van onze ICT infrastructuur. Dit jaar zijn de huidige netwerkswitches al vervangen. Deze netwerkswitches zorgen voor het datatransport van de servers naar de diverse eindpunten zoals werkplekken, (applicatie)servers, printers etc. en zijn het fundament van de huidige fysieke netwerkinfrastructuur van het BHIC.

Systeembeheerder

Alex Vlekken

"Meer en meer staan de werkzaamheden van het cluster ICT in het teken van het monitoren, testen en doorvoeren van updates en patches, met name gericht op de veiligheid en continuïteit van de bestaande omgeving."

Onze locatie in Grave

Het BHIC is eigenaar van een locatie in Grave en daarmee volledig verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding ervan. Samen met de gemeente Land van Cuijk en woningcorporatie Mooiland nemen we deel aan de vve Zuid-Ooster voor het uitvoeren van de taken rond de gezamenlijke installaties en bouwkundige zaken. We hebben de begane grond van de locatie tijdelijk verhuurd aan Mooiland in verband met een interne verbouwing. De depotruimte (souterrain) gebruiken we zelf en verhuren we deels.

Het BHIC heeft ook een locatie in Grave. (foto Henk Buijks)

Financieel

Samenvatting jaarrekening (x € 1.000)	31 dec 2023	31 dec 2024
Activa		
Materiële vaste activa	€ 1.840	€ 1.685
Liquide middelen	€ 4.434	€ 5.451
Overige activa	€ 400	€ 473
Totaal	**€ 6.674**	**€ 7.609**
Passiva		
Eigen vermogen	€ 1.621	€ 1.636
Voorzieningen	€ 3.536	€ 4.350
Langlopende schulden	€ 1.100	€ 990
Overige passiva	€ 417	€ 633
Totaal	**€ 6.674**	**€ 7.609**

	2023	*2024*
Baten		
Bijdrage overheden	€ 5.881	€ 6.309
Overige opbrengsten	€ 361	€ 388
Totaal	**€ 6.243**	**€ 6.698**
Lasten		
Personeelskosten	€ 3.648	€ 4.174
Huisvestingskosten	€ 1.560	€ 1.510
Overige kosten	€ 989	€ 999
Totaal	**€ 6.197**	**€ 6.683**
Mutaties reserves		
Toevoegingen	€ -100	€ -150
Onttrekkingen	€ 179	€ 204
Totaal	**€ 79**	**€ 54**
Gerealiseerde resultaat	**€ 125**	**€ 69**

Aflaatbrief van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap uit 1335. Hiermee kregen leden van het broederschap van 10 bisschoppen korting op het vagevuur. (collectie BHIC)

Tot gauw bij het BHIC!

bhic
BRABANTS HISTORISCH INFORMATIE CENTRUM

Contact- en bezoekersinformatie

bezoekadres: Zuid-Willemsvaart 2, 5211 NW 's-Hertogenbosch
postadres: Postbus 81, 5201 AB 's-Hertogenbosch
telefoon: 073 – 681 85 00
website: www.bhic.nl
e-mail: info@bhic.nl

BRABANT IN BEELDEN

Het geheugen van Brabant

Colofon:

Dit is het jaarverslag van het BHIC, uitgave maart 2025

Fotografie: Marc Bolsius Fotografie, BWC Pictures - Ben Nienhuis, Jaap Joris Vens, Superformosa, Bjorn Fleuren, Henk Buijks en foto's van en uit de collectie van het BHIC
Grafisch ontwerp: Studio Tween
Eindredactie: Margot America, BHIC

De Citadel schittert in de sneeuw